

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Commonwealth – možnosti rozšíření

Martina Votípková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Mezinárodní vztahy – teritoriální studia

Bakalářská práce

Commonwealth – možnosti rozšíření

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jsem jen uvedené
prameny a literaturu.

Plzeň, duben 2023

.....

Martina Votípková

Poděkování

Velice ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Davidovi Šancovi, Ph.D. Děkuji za jeho čas, který mi věnoval při vedení mé bakalářské práce a rovněž za jeho cenné rady, které mi při psaní velmi pomohly.

Obsah

1. ÚVOD.....	7
2. COMMONWEALTH.....	10
2.1 Základní vysvětlení pojmu Commonwealth	10
2.2 Vznik a vývoj	11
2.3 Dekolonizace	13
3 ČLENSTVÍ.....	15
3.1 Podmínky	15
3.1.1 Singapurská deklarace	15
3.1.2 Deklarace z Harare	16
3.1.3 Millbrookská deklarace	17
3.1.4 Edinburská deklarace.....	18
3.1.5 Kampala Communiqué	19
3.2 Proces přijetí.....	19
3.3 Výhody	21
3.3.1 Deklarované výhody Commonwealthu	21
3.3.2 Reálný význam členství.....	22
4. NEJNOVĚJŠÍ ČLENOVÉ SPOLEČENSTVÍ.....	25
4.1 Togo	25
4.1.1 Historie	25
4.1.2 Členství.....	26
4.2 Gabon	27
4.2.1 Historie	27
4.2.2 Členství.....	28
5. ZEMĚ S PODANÝMI PŘIHLÁŠKAMI	30
5.1 Jižní Súdán.....	30
5.1.1 Historie	30
5.1.2 Commonwealth.....	31
5.2 Surinam	32
5.2.1 Historie	32
5.2.2. Commonwealth.....	33
5.3 Burundi	33
5.3.1 Historie	34
5.3.2 Commonwealth.....	35

5.4 Zimbabwe.....	35
5.4.1 Historie	36
5.4.2 Commonwealth.....	37
5.5 Somaliland	38
5.5.1 Historie	38
5.5.2 Commonwealth.....	39
6. DALŠÍ MOŽNÍ ČLENOVÉ	40
7. ZÁVĚR	42
8. ZDROJE	46
9. RESUMÉ	51
10. PŘÍLOHY	52

1. ÚVOD

Commonwealth neboli Commonwealth of Nations, a v českém překladu Společenství národů, je volné a dobrovolné sdružení Spojeného království Velké Británie a Severního Irska s jeho bývalými koloniemi a dominií. Název Commonwealth se začal používat po roce 1931, předtím se toto uskupení států označovalo Britské impérium. Změnu jména zaručil Westminsterský statut, který byl schválen roku 1930 a vešel v platnost právě v roce 1931. Společenství je mezinárodní uskupení 56 států, které mělo a má značný vliv na utváření současného světa a mezinárodního systému. Mezi 56 státy se nachází šestnáct zemí, jejichž hlava státu je britský monarcha, tedy Karel III. Tyto státy bývají označovány jako Commonwealth Realms neboli Pouta Koruny.

Toto téma jsem si vybrala z toho důvodu, že tato organizace není tolik probírána v porovnání například s Evropskou unií. Společenství se rozkládá na všech kontinentech a je velice zajímavé a rozmanité. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla pro toto téma mé bakalářské práce.

Commonwealth of Nations je organizace, do které státy z celého světa vstupují dobrovolně. Vstupují do společnosti podle určitých pravidel. Cíl mé práce je zjistit důvody, proč další státy světa chtějí vstoupit do Společenství. Jaké výhody motivují státy ke vstupu do organizace. Jaké kritéria a pravidla musí splňovat, aby mohly vstoupit. Jak probíhá proces, kterým si státy prochází, aby byli přijmutí do společnosti.

Výzkumné otázky budou vycházet z cíle práce. Commonwealth vznikl jako organizace bývalých kolonií a dominií Britského impéria. V současné době existují státy, které nemají historickou návaznost na Velkou Británii a jsou součástí Společenství. Proto mojí první otázkou je, jak se postupně měnily podmínky pro přijetí do Společenství? Po ní následuje navazující otázka, proč se kritéria pro vstup měnila? Na základě změn kritérií pro vstup, se následně změnil i proces přijímání nových států. Což vyvolává mojí další otázku. Jak probíhá proces přijímání a čím je specifický?

Jelikož je Commonwealth volné sdružení států, jejich vstup je dobrovolný. To mě přivádí na otázku, které státy a z jakých důvodů žádají o vstup do Společenství? V Commonwealthu je momentálně 56 členů. Z toho důvodu se ptám, co je jejich hlavním motivem, který je přiměl vstoupit a jaké výhody jim jejich členství ve Společenství přináší?

K vypracování práce použiji více než jednu metodu výzkumu. Na začátku práce budu používat analýzy textů, které jsou důležité k porozumění celé práce. Budu analyzovat historický vývoj, změny při přijímání států a případy některých přijatých států. Následně při vypracování informací ke státům, které žádají o přijetí do Společenství, budu používat případové studie. Na závěr použiji syntézu z daných faktů. Pomocí těchto metod budu moci odpovědět na cíl práce a výzkumné otázky, které jsem si zadala. Mimo to práce může přispět k rozšíření znalostí ohledně Commonwealthu a o jeho členských státech v České republice. Jelikož o tomto Společenství mnoho obyvatel nemá žádné znalosti.

V první části budu popisovat historii a vývoj Commonwealthu. Začnu od roku 1864, kdy vzniklo první dominium a budu pokračovat podepsáním Westminsterské dohody v roce 1930. Od tohoto roku se přestal používat pojem Britské impérium a začal se používat název Britské společenství národů. Následně popíšu, jak se název změnil ve stávající, Commonwealth of Nations. Chci zde také zjistit, jak proces dekolonizace ovlivňoval státy o tom, zda mají zůstat ve Společenství či naopak vystoupit.

V druhé části se věnuji procesu přijímání států do Commonwealthu. Nejprve popíšu historii a vytvoření prvních podmínek pro přijetí. Následně chci vysvětlit, jak se podmínky v průběhu desetiletí měnily. Začnu s Deklarací z Harare, která započala začátek změn podmínek. Následuje Deklarace z Edinburghu, která jako první změnila zásadní pravidla pro přijetí do Společenství. Jako poslední se zaměřím na Summit ve Rwandě, díky kterému bylo přijato pravidlo výjimky a možnost pro ostatní státy světa vstoupit do Commonwealthu.

Ve třetí části rozepíšu státy, které již podaly přihlášku do Společenství. Mezi tyto státy lze zařadit například Surinam, Jižní Súdán, Burundi či Zimbabwe. U těchto států chci zjistit, co je vedlo k podání přihlášky a co jim členství přinese. Rovněž se chci zaměřit na to, jak na jejich vstup nahlíží samotný Commonwealth.

Následně ve čtvrté části nastíním situaci v jiných státech, ve kterých se již debata o podání přihlášky do Commonwealthu vede. Jsou to země jako Nepál či Izrael. Sepíšu důvody, proč tyto státy debatují a přemýšlí o vstupu do Společenství. Znovu se chci zaměřit na postoj Společenství vůči jejich vstupu.

Při výběru literatury jsem čerpala ze zdrojů a publikací k mému tématu. Většina zdrojů, které jsou použité v mé práci, se nachází na internetových stránkách. Jedná se především zprávy z místních médií, informace a zprávy z oficiálních webových stránek Commonwealthu.

2. COMMONWEALTH

2.1 Základní vysvětlení pojmu Commonwealth

Common – wealth je anglický termín, který původně označoval stav, ve kterém skupina lidí či států na základě předem dohodnutého zákona či dohody spojily své síly. Bývalo to nejčastěji za účelem vylepšení stávajících právních, společenských či materiálních poměrů v zemi či zemích. Později common – wealth se začal chápat jako politické těleso, nejčastěji jako synonymum pro federaci či stát (Šanc - Ženíšek, 2008: 7).

V současnosti se Commonwealth of Nations skládá z 56 států. Tyto státy se nachází napříč všemi kontinenty, čítá mnoho odlišných kultur, náboženství a národností. Společenství je specifické tím, že jeho členové jsou nejen velké a vyspělé státy s rozvinutou ekonomikou a infrastrukturou, ale současně i malé ostrovní státy, které mají jen desetitisíce obyvatel a jsou závislé na zahraniční pomoci. Základní hodnotou Commonwealthu je demokracie. Podle slov Společenství lze dosáhnout demokracie prostřednictvím silných partnerských a rovnocenných svazků či vztahů. Mezi další významné hodnoty spolku patří svoboda, mír, právní stát, rovnocennost a příležitost pro všechny. K zajišťování těchto hodnot slouží tři mezivládní instituce, které si Společenství vytvořilo. Jedná se o Sekretariát Commonwealthu, jehož hlavním účelem je uvádění rozhodnutí do praxe. Rozhodnutí jsou přijímána na Summitech hlav vlád členských zemí. Nadace Commonwealthu slouží jako podpora organizacím, které se snaží o prosazení a šíření demokratických myšlenek a kulturního porozumění v členských státech. Instituce Commonwealth pro vzdělání se snaží o rozvoj výuky a vzdělávání napříč státy (Commonwealth, 2023c).

Jednou za dva roky se schází nejvyšší orgán Společenství. Jedná se o Summit ministerských předsedů vlád členských států nebo Summit hlav vlád. Na těchto setkáních se formuluje základní politická linie a program činností Společenství na další dva roky. Tato setkání jsou specifická tím, že se na nich zpravidla nehlasuje, ale rozhoduje se na základně všeobecného konsenzu. Tedy

všechny hlasy mají stejnou váhu. Na summitu je zvolen generální tajemník Commonwealthu, který je odpovědnou osobou za řízení Sekretariátu Společenství. Generální tajemník je volen na čtyřleté funkční období a maximálně může zastávat tuto pozici dvě funkční období. Oficiální hlavou a tváří Commonwealthu je britský panovník. V současnosti tedy pozici zastává britský král Karel III. Před ním tuto pozici zastávala jeho matka, královna Alžběta II. a on byl zvolen jako její nástupce. Tím, že nastoupil po ní není předpoklad. Stane se oficiální hlavou Společenství, jen pokud se tak rozhodnou předsedové vlád členských států na summitu (Šanc – Ženíšek, 2008: 39).

2.2 Vznik a vývoj

Commonwealth vznikl z pomalu se rozpadajícího Britského impéria.¹ Britské impérium, které bylo na vrcholu své moci v druhé polovině 19. století, se rozkládalo na jedné pětině celkového zemského povrchu. V průběhu expanze impéria některé kolonie začaly být frustrované s imperiálním dohledem. Proto v roce 1864 reprezentanti ze tří britských kolonií z dnešní Kanady začali domlouvat to, že by si kolonie mohly rozhodovat samy a mít vlastní vládu. Velká Británie se bála případné revoluce, a proto roku 1867 dala Kanadě titul dominia. To znamenalo, že si Kanada získala určitou samostatnost při vedení státu a vytváření vlastních zákonů, které mohl britský panovník vetovat. Následně statut dominia získaly další kolonie, jako Austrálie, Nový Zéland, Nový Foundland, Jižní Afrika a Irský samostatný stát, dnešní Irsko (McKeever, 2022).

Po první světové válce se začal zvyšovat nacionalismus v dominiích i v koloniích. Dominia poslala vojáky do války a loajálně stála při Velké Británii. To způsobilo, že dominia chtěla více pravomocí, než měla. Tlak z jejich strany na Velkou Británii byl velký, a proto na mírových jednáních, která se vedla po válce, zde dominia měla vlastní zástupce a hlas. Také dostala příslib o dalším jednání o jejich postavení v impériu i ve světě. Proto se v roce 1926 Velká Británie a všechna její dominia sešly a shodla na tom, že si budou rovnocenní v statutu (Ferguson,

¹ Příloha č. 1 – mapa Britského impéria 1945

2007: 343). Tato deklaráce byla formalizována a vyšla v platnost v roce 1931 jako Westminsterský statut. Tento moment je považován za oficiální založení Britského společenství Národů. Tento statut byl bezprostředně po jeho podepsání schválen parlamenty Kanady, Irska, Nového Foundlandu a Jižní Afriky. Austrálie a Nový Zéland ho schválily až ve čtyřicátých letech. Přijetím tohoto zákona se stala dominia nezávislými státy, ale roli hlavy státu nadále zastával britský panovník. Také získala právo kdykoliv vystoupit z tohoto uskupení. V preambuli Commonwealthu byla ukotvena společná oddanost Koruně, která se stala jedním ze sjednocujících znaků Společenství (Judd, 1999: 460–461).

Po druhé světové válce přišly další výrazné změny. Největší vliv na změny měla nezávislost Indie, která byla deklarována v roce 1947, a současně s ní vznikl i Pákistán. Nejdříve měla dostat statut dominia, ale nacionální hnutí a problematické sociální otázky v zemi tuto možnost znemožnily. Oba státy se staly členy Commonwealthu. Roku 1949 se Indie rozhodla stát republikou. Toto rozhodnutí ale bylo proti podmínce, která říkala, že státy musí mít monarchistické zřízení. Založením republiky by Indie o možnost setrvání v Commonwealthu přišla. Proto Velká Británie musela přijít s řešením, které by ji udrželo ve Společenství. Východiskem se stalo Zasedání ministerských předsedů v roce 1949 v Londýně, jakožto nejvyššího orgánu Commonwealthu. Indie zde informovala členy o záměru indického lidu změnit ústavu a vytvořit republiku. Ale přesto, vláda Indie také řekla, že by nadále ráda setrvala v Commonwealthu. Výsledkem jednání se stalo usnesení, že se členy mohou stát i státy s republikánským státním uspořádáním, ale pod podmínkou že uznají britského panovníka jako hlavu celého Společenství. Tímto rozhodnutím se otevřel prostor pro ostatní státy, které se po udělení nezávislosti Velkou Británií, staly republikami. Do té doby se jednalo o Barmu (1948) a Cejlon, nynější Srí Lanku, (1948). Po tomto zasedání se oficiálně změnil název z Britského společenství národů na Společenství národů (Šanc – Ženíšek, 2007: 5–6).

Další problémy po válce nastávaly v postavení Velké Británie jako mocnosti ve světě. Velká Británie pocítila patrné ztráty, i když byla na straně

vítězů. Winston Churchill musel souhlasit s postupnou dekolonizací jako podmínkou pro pomoc od USA. Následně i SSSR byl proti kolonialismu. Celkové pojetí Společenství již nebylo přijatelné pro všechny. Navíc díky emancipaci v hospodářském i politickém směru a jejich rostoucí ekonomice, dominia bohatla a byla čím dál více nezávislejší na Velké Británii. V koloniích se začaly více objevovat nacionální hlasy o nezávislost a odmítání správy ze strany Velké Británie. Z geopolitického hlediska členové Commonwealthu, jako je Austrálie, Nový Zéland a Kanada, začaly hledat pomoc či obchodního partnera více u USA nežli u Británie. Toto způsobilo šok v britské společnosti, ale byla to realita, na kterou si království muselo začít zvykat. Ztráta dřívější mocenské pozice ve světě ukázala, že se z Velké Británie stala druhořadá mocnost. To se ukázalo po Suezské krizi v roce 1956, kdy musela přijmout to, že se musí zpovídat USA. Úpadek nezpůsobila jen válka, ale i vývoj v posledních desetiletích a změny na světové úrovni, kterým bohužel oslabená Velká Británie nemohla čelit (Srinivasan, 2008: 111–121).

2.3 Dekolonizace

Proces dekolonizace začal v první polovině 20. století. V tomto období se v mnoha britských koloniích začala objevovat nacionalistická hnutí za nezávislost. Během druhé světové války Winston Churchill jednal s USA o pomoci v boji. Jedním z bodů dohody, pod kterou se Churchill podepsal, byl bod, který vystupoval vůči imperialismu a kolonialismu. Zavázal se o dekolonizaci. To byla oběť, kterou byl ochoten podstoupit, jen aby nacistické Německo bylo poraženo. Po druhé světové válce se stala již zeslabená pozice Velké Británie jako hospodářské mocnosti ještě více ohroženou. Rozhodující vliv na světové dění získaly Spojené státy americké a následně Sovětský svaz. Světové mínění se navíc obrátilo proti ideji kolonialismu. Tudíž politické uspořádání taktéž nedovolovalo Velké Británii etablovat se jako světová mocnost (Šanc – Ženíšek, 2008: 27–28).

Velká Británie se rozpadu svého impéria vojensky nebránila. Spíše naopak se snažila o co nejhladší průběh osamostatňování svých bývalých kolonií. Ale nechtěla přijít úplně o svoji moc, a proto nabízela možnost připojení se do

Commonwealthu. Země se tedy po svém osamostatnění a získání své suverenity stávaly členy Společenství. Ve většině si zvolily možnost být republikami s parlamentním uspořádáním po vzoru Velké Británie. Některé země se sice osamostatnily, ale stále uznávaly britského panovníka jako jejich hlavu státu. Tomuto uskupení, které čítá celosvětově 15 států, se říká Commonwealth Realms neboli Pouta Koruny ((McKeever, 2022).

První státy, které získaly nezávislost byla dominia. Jako první se úplně osamostatnilo Irsko roku 1922. Legálně se stalo suverénním státem až v roce 1937, kdy se uvolnilo z posledních ústavních spojení, které ho drželo ve Spojeném království. V roce 1931 se de facto nezávislými stala zbylá dominia jako Kanada, Jižní Afrika, Irsko a Nový Foundland. Austrálie a Nový Zéland schválily status až ve 40. letech. Následovala dekolonizace Indie a Pákistánu, která neproběhla hladce a podle plánu. Uskutečnila se pod vlivem konfliktu v roce 1947, který vytvořil tyto dva nové státy. Následovala dekolonizace Barmy, dnešního Myanmaru, a Cejlonu, dnešní Srí Lanky, v roce 1948. Ve stejném roce probíhala izraelská válka za nezávislost, po které skončil britský mandát nad Palestinou, a tím byl vytvořen Izrael a teoreticky i Palestina, ale ve skutečnosti k tomu nedošlo. Malajsie se osamostatnila v roce 1957, poté Kypr v roce 1960 a Malta v roce 1964. V Africe dekolonizace probíhala poměrně rychle. Jako první vyhlásila nezávislost Ghana v roce 1957, následována Nigérií v roce 1960. Dále se osamostatnila Tanganika (1961) - pevninská část dnešní Tanzanie, Uganda (1962), Keňa a Zanzibar (1963), který se později spojil s Tanganikou a vytvořily Tanzanii v roce 1964. Následovala Gambie (1965), Botswana a Lesotho (1966) a jako poslední Svazijsko v 1968. V Karibiku se mnoho kolonií stalo součástí Pouta Koruny jako suverénní země. Úplně se osamostatnila Jamajka a Trinidad a Tobago (1962) a Barbados (1966) jako království a republikou se stal 2021 (McKeever, 2022). Členů v Commonwealthu je nyní 56. Jako poslední se minulý rok, tedy 2022, přidaly Togo a Gabon (Commonwealth, 2023a).²

² Příloha č. 2 – mapa Commonwealthu

3 ČLENSTVÍ

3.1 Podmínky

Podmínky se v průběhu vývoje Commonwealthu měnily. Změnily se kvůli situacím, kterým Společenství čelilo. Jako první je zde Westminsterský status z roku 1931, ve kterém byly založeny základy Společenství a sepsány první pravidla pro členy Společenství. Tedy mít jako hlavu státu stále britského panovníka. To se změnilo v roce 1949 Londýnskou deklarací, kdy se Indie stala republikou. Nová podmínka tedy byla, že ve Společenství mohou být republiky i království, jen když uznají britského monarchu jako Hlavu Commonwealthu. Následovaly změny, které přicházely společně s vlnou dekolonizace. O problémech se jednalo na politické, ekonomické a sociální úrovni. Nakonec byla přijata deklarace v roce 1961, která rozhodla o mezirasové rovnosti a respektu. Toto vedlo ke stažení přihlášky Jižní Afriky, která žádala o vstup do Společenství.

Deklarace byly reakcí na určitou světovou a politickou situaci, která nastala. Například reakce na apartheid, rasistické uspořádání, které bylo v Jižní Africe. Kvůli tomu byla sepsána deklarace v roce 1961, která se následně stala jakousi ústavou Commonwealthu. Jak situací, které ve světě, a především mezi členskými státy, přibývalo, přibývalo i deklarací. Členské státy měly nově ustanovená pravidla dodržovat, ale ne vždy se to tak dělo. Proto další deklarací byly ustanoveny následky a tresty za porušování principů. Jelikož deklarací bylo sepsáno hodně, státy se rozhodly shrnout je do jednoho dokumentu v roce 2013. Jedná se o Chartu Commonwealthu, která je shrnovala všechny a nastavila pravidla a principy Společenství, které do té doby ustavovaly právě deklarace.

3.1.1 Singapurská deklarace

Singapurská deklarace byla sepsána v roce 1971 na prvním zasedání Summitu hlav vlád. Jedná se o jeden z nejdůležitějších dokumentů, který byl v Commonwealthu podepsán. Bylo ustanoveno, že státy přijímány do organizace musí mít společnou historickou návaznost na Velkou Británii, tedy jsou její bývalé kolonie. Tento dokument nastavuje společné hodnoty, kterými se celé

Společenství řídí. Jedná se například o světový mír, podporu OSN, individuální svobodu, boj proti diskriminaci, chudobě, nemocem, nevzdělanosti a ekonomické nevyrovnanosti. Věří ve volný obchod, mezinárodní spolupráci a hlavně mír, demokracii, rovnost a svobodu. Sice hodnoty byly nastaveny a požadovány po členech, ale Společenství nemělo prostředky na to, aby tyto nové podmínky vynucovalo (Commonwealth, 1971).

„Commonwealth Národů je dobrovolné sdružení nezávislých suverénních států, kde každý je způsobilý za svá politická rozhodnutí, konzultuje a spolupracuje k úspěchu společných zájmů svých obyvatel a šíří mezinárodní porozumění a světový mír.“³

3.1.2 Deklarace z Harare

Deklarace z Harare byla sepsána v roce 1991 a potvrdila hodnoty a principy, které nastavila Singapurská deklarace. Vedle již zmíněné Singapurské deklarace je jedním z nejdůležitějších dokumentů Commonwealthu. Tvořily dohromady nekodifikovanou konstituci či ústavu a ideály Společenství do sepsání Charty Commonwealthu v roce 2013. Vytvořila tedy řadu pravidel, kterými by se členské státy měly řídit (Commonwealth, 1991).

„Věříme, že mezinárodní mír a pořádek, globální ekonomický rozvoj a uplatňování mezinárodního práva jsou důležité k bezpečnosti a prosperitě lidstva. Věříme ve svobodu jednotlivce před zákonem, v rovná práva pro všechny občany bez ohledu na pohlaví, rasu, barvu pleti, vyznání nebo politického přesvědčení a v nezadatelné právo jednotlivce účastnit se prostřednictvím svobodných a demokratických politických procesů v rámování společnosti, ve které žije. Vidíme rasové předsudky a nesnášenlivost jako nebezpečnou nemoc a hrozbu pro zdravý vývoj a rasovou diskriminaci jako nesmírné zlo. Stojíme proti všem formám rasového útlaku a hlásíme se k principům lidské důstojnosti a rovnosti. Uvědomujeme si důležitost a naléhavost hospodářského sociálního rozvoje pro

³ Commonwealth (1971). *The Declaration of Commonwealth Principles* (<https://thecommonwealth.org/declaration-commonwealth-principles-1971>, 2. 3. 2023).

uspokojení základních potřeb a tužeb velké většiny národů světa a usilujeme o postupné odstranění velkých rozdílů v životní úrovni mezi našimi členy.“⁴

3.1.3 Millbrookská deklarace

V roce 1995 se rozhodlo na čtrnáctém Summitu hlav vlád v Millbrooku vytvořit Millbrookský Commonwealth Action Program on the Harare Declaration. Tento program měl za úkol dohlížet, aby členské státy dodržovaly hodnoty, které byly schváleny na Hararském summitu. K prosazování hodnot se začaly používat aspekty jako je přístup cukru a biče. Program vybízí členy, aby za dodržování hodnot schválených na Hararském summitu, jako je demokracie, rovnoprávnost, právní stát a řádné správy věcí veřejných, požadovaly po Sekretariátu Commonwealthu odměny a pobídky. Jedná se o finanční pomoc v různých aspektech v zemi, nejvíce v oblasti rozvoje hodnot, které mají dodržovat (Commonwealth, 1995).

Naopak program Sekretariátu umožňuje uplatňovat bilaterální a multilaterální sankce proti neústupným členům. U zemí, které se vážně a trvale dopouštějí přestupků nejprve dojde k upozornění na určitý prohřešek a poté jsou na ně uvaleny tresty. První sankce je pozastavení členství ve Společenství. Člen je vyloučen z rad Commonwealthu, nemůže se účastnit žádného mezistátního setkání jako je Summit hlav vlád či ministerské jednání mezi členy a rozhoduje se tedy bez hlasu tohoto státu. Dále tento člen nemůže čerpat peníze od Sekretariátu na pomoc s rozvojem hodnot a principů Commonwealthu. Druhá sankce je úplné pozastavení členství. Stát je vyloučen z rad Commonwealthu, nemůže se účastnit setkání, nemůže čerpat peníze, ale také přijde o zastoupení v Sekretariátu a je vyloučen ze všech aktivit Společenství. Jedná se o sportovní, kulturní či politické akce pořádané Commonwealthem. Také může uvalit sankce a ekonomická či jakákoliv embarga na provinilý stát za účelem toho, aby přestal porušovat pravidla

⁴ Commonwealth (1991). *Harare Declaration* (<https://thecommonwealth.org/harare-declaration-1991>, 2. 3. 2023).

a principy Společenství. Pokud člen své prohřešky opraví, tresty vůči zemi jsou zrušeny a je zpět uvítán mezi ostatní členy (Commonwealth, 1995).

Aby bylo možné program využít k pomoci s monitorováním a dodržováním Hararské deklarace, byla vytvořena Ministerská akční skupina Commonwealthu. Tato skupina má odpovědnost za zkoumání případů potenciálního porušení principů a doporučování vhodných opatření, která nejprve musí přijmout Sekretariát svolaný generálním tajemníkem skupiny. Skupina se tedy skládá z generálního tajemníka a osmi dalších členů. Jedná se o ministry zahraničí členských států nebo o ekvivalenty podobné této funkci. Složení, mandáty a operativní funkce akční skupiny jsou revidovány každé dva roky (Commonwealth, 1995).

3.1.4 Edinburská deklarace

Edinburská deklarace byla podepsána v roce 1997. Stala se prohlášením předsedů vlád členů Společenství o kritériích členství v organizaci. Potvrdila vznik Mezivládní skupiny pro kritéria členství v Commonwealthu nebo IGCCM. Tato skupina sjednotila všechna kritéria členství organizace, vyvíjená během její existence. Od Westminsterského statusu z roku 1931 až do nyní zmíněné Edinburské deklarace. Vytvořila tím jednotící dokument všech pravidel, který zahájil proces kodifikace (Commonwealth, 1997).

Tato deklarace byla sepsána z důvodu přijetí Mosambiku do organizace v roce 1995. Mosambik je bývalá portugalská kolonie, tudíž nesplňuje hlavní pravidlo pro vstup - být bývalou kolonií Velké Británie. Do Společenství byl přijat kvůli podpoře politik Commonwealthu vedených vůči Jižní Africe a Rhodesii během doby apartheidu. Od té doby bylo nastaveno nové pravidlo, že do Společenství nyní může vstoupit jakýkoliv stát, který má historickou či politickou návaznost na jakýkoliv stát, který už je členem Commonwealthu. Dále byly stvrzeny pravidla přijmutí a řízení se Hararskými principy; být plně suverénním státem; uznávat královnu Alžbětu II. (ještě v té době, nyní krále Karla III.) jako Hlavu Commonwealthu; přijmout angličtinu jako hlavní jazyk pro komunikaci ve

Společenství a respektovat přání většiny populace vůči členství v Commonwealthu (Commonwealth, 1997).

3.1.5 Kampala Communiqué

Na popud Generálního tajemníka Sekretariátu Dona McKinnona v roce 2005 na Zasedání hlav vlád Commonwealthu bylo rozhodnuto, že se přezkoumají kritéria pro přijetí ustavená Edinburskou deklarací. V roce 2006 byla proto vytvořena Komise pro členství v Commonwealthu, která měla za úkol přezkoumat kritéria. Na dalším Zasedání předsedů vlád v Kampale v roce 2007 své zjištění oznámila. Toto Zasedání schválilo to, co Komise odprezentovala. Byla schválena nová pravidla znovu potvrzující ústřední význam zásad uvedených v Singapurské deklaraci a následujících schválených deklaracích, která poskytovala konkrétní podrobnosti o konkrétních požadavcích členství. Například žadatel prokazatelně musí dodržovat principy demokracie; vyhlašuje svobodné a spravedlivé volby pro zákonodárné zástupce; provádí řádnou správu veřejných statků, kterou provádí dobře proškolení státní úředníci a musí mít transparentní veřejné účty. Většina ostatních požadavků byla podobná těm, které byly uvedeny v minulých prohlášeních, s výjimkou úplně prvního požadavku. První požadavek se týkal historicko-politické asociace s jakýmkoliv členem Commonwealthu jako hlavní podmínka přijetí. Tento požadavek byl oslaben a do klauzule se přidala podmínka, která říkala, že případný nový člen může mít podstatný vztah s Commonwealthem nebo konkrétní skupinou jeho členů. Dále byla přidána podmínka, že každý stát bude posuzován samostatně, protože může být přijat s výjimkou mimořádných okolností. Tato výjimka dovolila vstup Rwandě v roce 2009 (Commonwealth, 2007).

3.2 Proces přijetí

Jak již bylo zmíněno v předchozích bodech, podmínky pro přijetí nového členského státu do organizace se postupně vyvíjely. Nakonec se ustanovily roku 2007 na Summitu v Kampale. Země, která se chce připojit do Commonwealthu tedy musí splňovat podmínky, které byly nastaveny na tomto Summitu. Jedná se o

podmínku mít historické propojení s jakýmkoliv členem Společenství. Pokud tato podmínka není splněna, o přijetí se bude jednat na základě výjimky, kdy se každý stát posuzuje případ od případu. Země musí přijmout a podřídit se principům a prioritám, které jsou v Commonwealthu nastaveny. Jedná se o to, že země se musí zavázat k demokracii, demokratickým hodnotám, svobodným volbám, ochraně lidských práv, svobody projevu a rovnosti ve všech otázkách. Následně země musí přijmout normy Commonwealthu, což je uznání Charlese III. jako Hlavu Commonwealthu a přijetí angličtiny jako jazyka pro komunikaci na půdě organizace a mezi členskými státy. Dále je zemi doporučeno zapojit se do Commonwealth Nadace. Měla by podporovat aktivní občanskou společnost a obchodní organizace v zemi v participaci na budování lepší demokracie (Commonwealth, 2023b).

Pro způsobilé země, které splňují předešlé body, existuje přijímací proces, který je třeba dodržet, jakmile je spuštěn formální projev zájmu země o připojení.

1. Neformální hodnocení, které provede Generální tajemník Sekretariátu po vyjádření zájmu ze strany kandidátské země.
2. Konzultace Generálního tajemníka s členskými státy.
3. Je poslána výzva ze strany Sekretariátu zainteresované zemi k podání formální žádosti.
4. Formální žádost musí obsahovat důkaz o fungování demokracie a dokazovat podporu ze strany obyvatel v této zemi pro vstup do Commonwealthu.⁵

Proces stanovuje, že formálně podaná přihláška bude projednávána na Summitu předsedů vlád členských zemí. Pokud se státy shodnou a dojde ke konsensu o přijetí kandidátské země, tak se země stává oficiálním členem Commonwealthu a je pozvána k účasti na následujícím zasedání (Commonwealth, 2023b).

⁵ Commonwealth (2023b). *Joining the Commonwealth* (<https://thecommonwealth.org/about/joining>, 2. 3. 2023).

3.3 Výhody

3.3.1 Deklarované výhody Commonwealthu

Členské země těží z toho, že jsou součástí vzájemně se podporujícího společenství nezávislých a suverénních států, kterému pomáhá více než 80 organizací Commonwealthu. Sekretariát Commonwealthu, který byl založený v roce 1965, podporuje členské země k dosažení rozvoje, demokracie a míru. Nejen skrze finanční podporu, která je poskytována prostřednictvím organizací a fondů, ale také skrze materiální a intelektuální podporu. Společenství pomáhá posilovat správu veřejných věcí ve státech, budovat inkluzivní instituce a prosazovat spravedlnost a lidská práva. Nadále pomáhá členům s rozvojem a růstem ekonomik a s posilováním mezinárodního nebo mezi členského obchodu (Commonwealth, 2023b).

Commonwealth poskytuje školení a technickou pomoc, tam kde je potřeba a je o to požádáno. Podporuje osoby s rozhodovací pravomocí při navrhování legislativy a provádění politických rozhodnutí. Nasazuje odborníky a pozorovatele do zemí, kteří nabízejí nestranné rady a řešení národních problémů, se kterými se členský stát potýká. Následně Společenství poskytuje systémy, software a výzkum pro správu obnovitelných a neobnovitelných zdrojů či výzkumy v různých oblastech, které jsou připraveny k pomoci při řešení problémů v členských státech (Commonwealth, 2023b).

Commonwealth se snaží o posilování postavení mladých lidí ve společnosti a bere ohled na jejich budoucnost. Řeší hrozby, jako je změna klimatu, národní dluhy a nerovnost mezi rasami a pohlavími či na finanční a ekonomické úrovni. Proto Commonwealth podporuje cíle udržitelného rozvoje OSN a Pařížskou dohodu o změně klimatu. Společenství bere ohled na všechny své členy, nehledě na jejich velikost, populaci či ekonomickou sílu. Na Summitech Commonwealthu se sdružují vládní představitelé, jejichž rozhodnutí budou mít dopad na všechny občany žijící na území Commonwealthu. Proto se členské země sjednocují a navzájem se podporují a tím dosáhnou společného řešení při vypořádávání se

s globálními výzvami. Všichni členové mají stejnou váhu hlasu, stejný prostor pro vyjádření názoru a podporu od ostatních států na mezinárodní úrovni (Commonwealth, 2023b). Je to myšleno tak, že když například Nauru bude mít problém, na půdě OSN ho nikdo nebude poslouchat. Ale když ten samý problém přednese za Nauru například Kanada či Austrálie, tak ostatní státy budou poslouchat a řešit tuto situaci.

3.3.2 Reálný význam členství

Commonwealth tak, jak je v současnosti konstituován, není zvláště efektivní organizací. Členství přináší jen málo ekonomických výhod, ledaže by někdo věřil spíše chabému výzkumu Sekretariátu poukazujícímu na obchodní výhodu Společenství. Nedostatek konzistentních srovnávacích údajů o obchodních nákladech a velké rozdíly v rozsahu, v jaké zemi Commonwealthu obchodují s ostatními členy, velmi ztěžují prokázání existence této „výhody“ (Murphy, 2021).

Bylo naznačeno, že Brexit prohloubí ekonomické vazby se členy Commonwealthu s africkými členy. Nedávný obchodní summit mezi Velkou Británií a africkými zeměmi však přinesl jen velmi málo k údajnému prohloubení. Navíc pandemie odstranila lesk slibovaných předpovědí o rozmachu britsko-afrického obchodu (Murphy, 2021).

Mezitím samotný sekretariát a jeho vývojová složka zaznamenaly v posledních letech škrtu v rozpočtech. Dárci stáhli nebo zadrželi financování a v některých veřejných projevech vyjádřili nedůvěru ve vedení současné generální tajemnice Patricie Scotlandové (Murphy, 2021).

Výsledky při prosazování dodržování sdílených hodnot Commonwealthu, zejména v oblasti lidských práv a demokracie, nejsou zdaleka působivé. V roce 2010 unikla zpráva ze Sekretariátu Commonwealthu o tom, že Generální tajemník Kamallesh Sharma řekl, že není práce Sekretariátu mluvit o porušování lidských práv ze strany členských států. Jednalo se o problém uvnitř Sekretariátu, kdy zaměstnanci chtěli vyjádřit nespokojení a rozhořčení ze strany Společenství, ale generálnímu tajemníkovi to bylo jedno. Nezmínil nic, když gambijský prezident

Yahay Jammeh v roce 2008 vyhrožoval stětím hlavy homosexuálům nebo když probíhala občanská válka na Srí Lance v roce 2009, která vedla ke zvěrstvům prováděných na obou válčících stranách. Nebo když soud v Malawi odsoudil homosexuální pár do vězení za to, že jsou gayové (Borger, 2010).

V roce 2013 se objevila i kritika ze strany asijského ředitele Human Right Watch Brada Adamse. Commonwealthu řekl a vyčetl, že by „měl přestat strkat hlavu do písku a ignorovat problém, které se nachází v oblasti lidských práv v jejich členských státech“. Zde jsou nějaké příklady, které Commonwealth přehlíží. Více než 40 členských států Commonwealthu stále kriminalizuje homosexualitu, která se trestá dlouhými tresty odnětí svobody v Trinidadu, Tobagu, Malajsii, Sieře Leone, Tanzanii, Pákistánu, Ugandě, Bangladéši a Guyaně. Během ozbrojeného konfliktu na Srí Lance bylo údajně spácháno vážné porušování lidských práv a válečné zločiny. Nároky na popravy ze strany bezpečnostních sil v Nigérii jsou důvodem k mezinárodnímu znepokojení. Sexuální vykořisťování dětí, nedostatek svobody projevu a diskriminace žen patří k dalším otázkám lidských práv v zemi. Některé státy prosazují právo šaría. Ochránci lidských práv upozornili na ghanský průmysl a obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi. Pokus o zabití školačky Malaly Júsfzajové přitáhl pozornost světa k zoufalému stavu práv žen v Pákistánu. Poplach vyvolaly také zákony země týkající se rouhání a diskriminace některých náboženských menšin, včetně hinduistů, sikhů, buddhistů a bahájů. Bojovníci za práva ve Svazijsku si stěžují na omezení svobody projevu a práva zakládat politické skupiny. Obávají se také státní kontroly médií (Dehghan, 2013).

V roce 2013 tato organizace přijala chartu plnou chvályhodných aspirací o spravedlnosti, demokracii a lidských právech. Členství jako takové signalizuje širšímu mezinárodnímu společenství, že země sdílejí tyto aspirace (Murphy, 2021). Přesto Commonwealth nepodnikl žádné kroky, když se v lednu 2021 dlouholetý ugandský prezident Yoweri Museveni udržel u moci po zmanipulovaném volebním procesu. Jiné represivní režimy shledaly Commonwealth užitečným mechanismem pro „praní pověsti“. V roce 2013 uspořádal srílanský prezident Mahinda Rajapaksa summit Commonwealthu. V té

době byla jeho vláda obviněna z toho, že předsedala válečným zločinům v krvavé občanské válce v zemi. Při pořádání zasedání předsedů vlád jasně doufal, že vlídný obraz Commonwealthu odvedl pozornost od obvinění. O to samé doufal rwandský prezident Paul Kagame, když v červnu 2022 Rwanda hostila Summit hlav vlád členských zemí Commonwealthu. Hostí to i přes to, že jsou zde důkazy o tom, že je netolerantní vůči opozici (Murphy, 2021).

Je důležité si uvědomit, že navzdory svému imperiálnímu původu, Commonwealth tradičně podporuje hodnoty, které si nastavily v odvětví demokracie a lidských práv. V 60. a 70. letech hrála vedoucí roli při odsuzování rasové diskriminace, zejména díky své přelomové Singapurské deklaraci zásad Commonwealthu z roku 1971. V 80. a 90. letech vedla kampaň za odpuštění dluhů pro některé z nejhudších zemí světa. Organizace se skládá z různých sítí vyvíjených v průběhu desetiletích. Patří mezi ně řada organizací, jako je Commonwealth Parliamentary Association a Association of Commonwealth University. V poslední době aktivisté používají tyto sítě ke zvýšení povědomí o změně klimatu, LGBTQ+ právech a dalších globálních problémech. Často zpochybňují i politiku svých vlastních vlád. Online technologie nabízí nové příležitosti k oživení těchto sítí tím, že spojuje základní aktivisty po celém světě a v procesu znovu propojuje Commonwealth s jeho minulostí (Murphy, 2021).

Commonwealth také otevírá prostor pro státy, a hlavně pro jejich problémy, které se mohou na jeho půdě vyřešit. Jedná se například o problémy, které nastávají mezi africkými státy ohledně hranic či jiných. Ugandský bývalý ministr zahraničí řekl, že: „... krása Commonwealthu je v tom, že státy se cítí, že mohou přijít za jiným státem, i když mezi sebou mají problémy“ (Murphy, 2021).

4. NEJNOVĚJŠÍ ČLENOVÉ SPOLEČENSTVÍ

4.1 Togo

Togo, celým názvem Tožská republika je stát v západní Africe ležící na pobřeží Atlantského oceánu ve Zlatonosném pobřeží. Řadí se mezi menší státy afrického kontinentu. Hlavní město se jmenuje Lomé a země se rozkládá na 57 tisících km². V zemi žije 8,6 milionů obyvatel. Politické zřízení v zemi je prezidentská republika a aktuální prezident je Faure Gnassingbé (Nations Online, 2023).

4.1.1 Historie

Pobřeží Togo bylo od 15. století cílem zájmu obchodníků s otroky. Jako první zde byli Portugalci, Nizozemci, Francouzi a jako poslední Angličané. V roce 1884 se z jižní části Toga stal německý protektorát Togoland a v roce 1905 se z celého území stala německá kolonie. Během 1. světové války byla kolonie obsazena francouzskými a anglickými vojsky. Po válce se Togo stalo mandátním územím Společnosti národů pod správou Francie a Velké Británie. Po 2. světové válce v roce 1946 se z Toga vytvořilo poručenské území v britské a francouzské správě. V roce 1956 se v Britý spravované části uskutečnil plebiscit, na jehož základě došlo k připojení jejich části k současné Ghaně. Francouzské části byla přiznána vnitřní samospráva (Nations Online, 2023).

V roce 1958 se Togo stalo autonomní republikou v rámci Francouzského společenství. Ale úplná nezávislost byla vyhlášena až v roce 1960 a prvním tonžským prezidentem se stal Sylvanus É. Olympio. Prosazoval omezení závislosti na Francii a větší spolupráci s USA, Velkou Británií a Německem. V roce 1963 přišel státní převrat a prezident byl zastřelen. Novým prezident se stal Nicolas Grunitzky. Snažil se utlumit rozpory mezi severem a jihem v zemi, vyhlásil novou ústavu a zavedl pluralitní systém. Další převrat přišel v roce 1967, prezidentem se stal Gnassingbé Eyadéma a byl zaveden autoritativní režim, kde byla povolena jen jedna politická strana Shromáždění tožského lidu (RPT). Hlavním zahraničním spojencem se stala Francie, která poslala vojenskou pomoc v roce 1986 při dalším

pokusu o převrat. Když v 90. letech přišla demokratizační vlna, byl ze strany Francie na prezidenta vyvíjen tlak, aby povolil činnost politických stran. Díky podpoře armády, volebním manipulacím a opozičním bojkotů voleb i nadále RPT porážela ve volbách své soupeře. Eyadéma si svou pozici prezidenta udržel 38 let, až do své smrti v roce 2005. Do situace zasáhla armáda a novým prezidentem se stal syn předešlého prezidenta Fauru Essozimnu Gnassingbé. Po protestech, které přišly ze strany mezinárodního společenství, musel Gnassingbé odstoupit a byly vyhlášeny nové volby. Ale přesvědčivě v nich zvítězil a vrátil se do pozice prezidenta. Má podporu armády a ovládá politickou stranu RPT, ale opozice ovládá řadu vládních postů (Nations Online, 2023).

4.1.2 Členství

Togo se připojilo do Commonwealthu jako 56. člen dne 25. června 2022. Stalo se jím ve Rwandě v Kigali na Summitu hlav vlád členských států Commonwealthu. Tento summit proběhl schválně ve Rwandě, jelikož vedle Mosambiku jako jediná nemá žádnou historickou návaznost na Velkou Británii či ostatních státy v Commonwealthu. Zájem o zapojení se do Společenství Togo vyjádřilo v roce 2014, ale oficiálně až v roce 2017 (Tasamba, 2022). Ale jak bylo zmíněno v podmínkách přijímacího procesu, byly Togu nejdříve předloženy podmínky, které nejprve musí splnit proto, aby bylo přijato. Týkalo se to přijetí základních hodnot a principů Commonwealthu jako je demokracie, dodržování zákonů, nezávislé soudnictví, ochrana lidských práv a rovnost (Commonwealth, 2017).

Togo bylo tedy přijato v roce 2022 poté, co tyto podmínky splnilo. Sekretariát potvrdil, že po několika letech společné cesty, kdy Commonwealth podporoval a radil Togu a ono naslouchalo a přijímalo jejich rady a principy, ukázalo, že se o členství stojí. Změnilo instituce, rozvíjelo ekonomiku a infrastrukturu, uvedlo změny v ohledu klimatické změny a rozvíjelo systém pro zahraniční investice, kapitál a turisty (Republic of Togo, 2022). Důvody, proč se Togo připojilo, je více. Ale nejdůležitější je oslabení závislosti na Francie. Jde o to, že Francie nemá problém podporovat autoritářské režimy v jejich bývalých

kolonií, pokud si tím rozšíří svůj vliv v zemi (Collins, 2022). Navíc Togu nenabízí to, co Commonwealth nabízí. Jedná se o lepší ekonomické příležitosti, finanční podporu ze strany Commonwealthu, spolupráce v mnoho odvětvích a summity vysoce postavených politiků, kterých se Togo bude účastnit a může je i pořádat. Jedná se o změnu, která přichází s novou generací, která chce modernizaci, nelíbí se jim politika Francie a preferují anglofonní blok, který ve své podstatě je Commonwealth (BBC, 2022).

4.2 Gabon

Gabon, plným názvem Gabonská republika, je stát na západním pobřeží Afriky. Hlavní město se jmenuje Libreville a země se rozkládá na 268 tisících km². V zemi žije 2,3 milionů obyvatel. Státní zřízení je prezidentská republika a aktuální prezident je Ali Bongo Ondimba (New World Encyclopedia, 2017).

4.2.1 Historie

Jako první na pobřeží Gabonu připulili Portugalci, kteří byli postupně následováni dalšími Evropany. Ti bohatli díky obchodu s otroky, slonovinou a vzácnými druhy dřeva. Od třicátých let 19. století se Gabon začal stávat francouzskou kolonií. V roce 1886 ho Francouzi spojili s Francouzským Kongem. V roce 1910 ho opět Francouzi přičlenili k dalším částem jejich impéria, nyní k rozsáhlým oblastem Francouzské rovníkové Afriky (New World Encyclopedia, 2017).

V roce 1960 Gabon získal oficiální nezávislost na Francii a prezidentem se stal Léon M'Ba, který se opíral o synkretickou náboženskou sektu Bwiti, jejíž členové pocházeli především z nejpočetnějšího etnika Fang. I přes to, že etnikum Fang má určitou dominanci v počtu obyvatel, kdy jejich počet byl 1/3 z celého obyvatelstva, nikdy v zemi neproběhl jakýkoliv etnický problém. Důvod je, že zde neexistují ostré hranice mezi etniky. Koloniální období Gabon zasáhlo v odvětví posilování etnické identifikace jen minimálně, čímž je struktura identifikace do značné míry v před koloniálním stavu. V roce 1964 došlo k vojenskému puči, který svrhl prezidenta. Ale kvůli zásahu francouzských jednotek, které se

v Gabonu nacházely, se podařilo obnovit předcházející režim. M'Ba se opět stal prezidentem až do roku 1967 a vláda se plynule přesunula na viceprezidenta Alberta-Bernarda Bonga. Francouzské jednotky v zemi zůstaly a udržovaly mír. Bongův režim jedné strany PDG se dá označit za pragmatický a administrativně-hegemonický. Na rozdíl od ostatních afrických států neexperimentoval se socialismem nebo marxismem. Uplatňoval relativně liberální ekonomický systém v podobě státního kapitalismu, který do země přilákal zahraniční investory a kapitál. V roce 2009 se prezidentem stal syn předešlé hlavy státu Ali Bongo Ondimba. Přestože se Bongův režim v posledních letech formálně liberalizoval, zůstává pseudodemokratický a politické směřování země je pevně v jeho rukou (New World Encyclopedia, 2017).

4.2.2 Členství

Gabon se stal členem Commonwealthu jako 55. člen dne 25. června 2022 společně již se zmíněným Togem. Oficiální vstup proběhl ve Rwandě na Summitu hlav vlád Commonwealthu, z důvodu společného nesplnění první podmínky pro vstup, mít historickou návaznost na Velkou Británii či jiné státy Společenství. Zájem o připojení Gabon vyjádřil v roce 2018, ale oficiálně až v roce 2020 (Tasamba, 2022). Zde mu Commonwealth předložil to samé, co Togu. Nejdříve musí splnit základní principy a hodnoty Společenství a až poté může být přijat. Týkalo se to hodnot jako je demokracie, dodržování zákonů, nezávislé soudnictví, ochrana lidských práv a rovnost (Commonwealth, 2017).

Gabon byl přijat v roce 2022 poté co tyto podmínky splnil. Sekretariát potvrdil, že po několika letech společné cesty, kdy Commonwealth podporoval a radil Gabonu, on nazpět poslouchal a přijímal jejich rady a principy. Ukázal, že se o členství stojí. Změnil instituce, rozvíjel ekonomiku a infrastrukturu, uvedl změny v ohledu klimatické změny, rozvíjel systém pro zahraniční investice, kapitál a turisty. Prošlo si tím samým, co Togo (Commonwealth, 2022). Důvody proč se Gabon připojil do Commonwealthu se také podobají těm, jaké má Togo. Ale naopak od něj nechtějí nezávislost na vztazích s Francií. Chtějí rozvíjet vztahy jak s ní, tak i nyní s novými příležitostmi, které jim Společenství nabízí (Collins,

2022). Prezident věří, že jde o modernizaci státu, která mu přivede spoustu ekonomických, sociálních a kulturních změn (Tasamba, 2022). Opět změna přichází ze spodu, jelikož nová generace chce změnu, chce se více akumulovat do mezinárodního společenství a chce více příležitostí pro svou budoucnost (BBC, 2022).

5. ZEMĚ S PODANÝMI PŘIHLÁŠKAMI⁶

5.1 Jižní Súdán

Jižní Súdán, plným názvem Jihosúdánská republika, je stát v severovýchodní Africe. Hlavní město se jmenuje Džuba a rozkládá se na 644 tisíc km². V zemi žije 11,5 milionů obyvatel několika odlišných etnik. Státní zřízení je federativní prezidentská republika a současným prezidentem je Salva Kiir Mayardit (BBC, 2023a).

5.1.1 Historie

Na území Jižního Súdánu se díky jeho vnitrozemní poloze nekonstitoval žádný významnější státní útvar. Na počátku 20. století se zde koloniální mocností stala Velká Británie, která toto území spravovala odděleně od dnešního Súdánu. Během jednání o nezávislosti bylo území Jižního Súdánu přiřčeno k jeho severnímu sousedu, čímž vznikl novodobý súdánský stát (Sikainga – Collins – el Din Sabr, 2023). Oficiálně Súdán vyhlásil nezávislost v roce 1956. Kvůli neochotě ze strany súdánských elit zavést autonomní uspořádání pro jižní oblasti, vypukla v zemi občanská válka. Válka trvala až do roku 1972, kdy byla vyhlášena autonomní jihosúdánská vláda. Její autonomní postavení bylo znovu zrušeno roku 1983. Toto vedlo k vypuknutí druhé občanské války, která byla ukončena až podpisem mírové dohody v roce 2005. Od podepsání v Jižním Súdánu byla opět zavedena autonomní vláda. Současně bylo dohodnuto, že za 6 let od podepsání se vyhlásí referendum o nezávislosti (BBC, 2023a).

V lednu 2011 se přes 98 % voličů vyslovilo pro odtržení a samostatnost Jižního Súdánu a nezávislost byla vyhlášena 9. července 2011. Země byla následně mezinárodně uznána jako samostatný a suverénní stát, a to se týkalo i zemí Commonwealthu. V zemi přetrvávají spory se severním sousedícím státem Súdánem o určitá území, na kterých se nachází ropa. Nadále zde přetrvávají boje mezi vládou a povstaleckými skupinami, které protestují proti prodloužení

⁶ Příloha č. 3 – mapa možných členů

mandátu prezidenta Kiira. Kiir je původně z kmene Dinka a proti němu se ve volbách postavil Rieka Machara, který pochází z kmen Neurů (BBC, 2023a). V roce 2013 se z politického konfliktu stal ozbrojený etnický boj. Po více jak dvaceti letech občanských válek se z Jižního Súdánu stala jedna z nejméně rozvinutých zemí světa. V roce 2014 byla země označena za nejnestabilnější stát světa. Situaci nepomáhají ani přírodní katastrofy, hladomor, kmenové a ozbrojené konflikty (Sikainga – Collins – el Din Sabr, 2023).

5.1.2 Commonwealth

Zájem o to, stát se členem Commonwealthu vyjádřil již Riek Machar, v roce 2011 krátce po vzniku Jižního Súdánu. Nově vzniklý stát se snažil vstoupit do co nejvíce mezinárodních organizací, proto se po debatách rozhodli přidat i do Commonwealthu. Oficiálně tedy podali přihlášku právě v tento rok na konferenci v Perthu. V členství vidí ekonomické a politické benefity pro vývoj státu. Jižnímu Súdánu tedy byly předloženy podmínky pro přijetí, které musí splnit pro vstup (News Agencies, 2011). V roce 2014 země splnila dva body z přijímacího procesu. Politici doufali, že stát bude do Společenství přijat do konce roku (Sudan Tribune, 2014).

U bodu, která říká, že Jižní Súdán musí být přijat do Commonwealthu na Summitu hlav vlád, ale bohužel nemá dostatečnou podporu. Proti jsou například státy jako Kanada, Austrálie či Velká Británie. Země Commonwealthu zastávají principy právního státu, svobodného soudnictví, lidských práv, demokracie a svobody slova. Jen některé z těchto principů jsou v Jižním Súdánu dodržovány. Tím, že by Společenství přijalo zemi do organizace, by ukázalo špatnou integritu mezi členskými státy a to, že nerespektují své vlastní pravidla, která si nastavily. Jako předpoklad pro přijetí je aktivní snaha ze strany státu tyto principy zlepšit. Vláda Jižního Súdánu tento závazek v propagaci ochrany lidských práv a demokracie neukázala (Commonwealth, 2011).

5.2 Surinam

Surinam, plným názvem Surinamská republika, je přímořský stát v Jižní Americe při pobřeží Atlantického oceánu. Jedná se o nejmenší suverénní stát v Jižní Americe. Hlavní město se nazývá Paramaribo a rozloha země je 163 tisíc km². Ve státě žije okolo 620 000 obyvatel. Státní zřízení je parlamentní republika a současný prezident je Chan Santokhi (BBC, 2023b).

5.2.1 Historie

K pobřeží dnešního Surinamu nejdříve připluli v roce 1499 Španělé. Ke konci 16. století se zde střídali s Portugalci, ale ani jedna mocnost území trvale neosídlila. Právě během 16. století se na toto území dostali i Nizozemci, kteří zde vytvořili trvalé osady a obchodní stanice. Do roku 1667 ale území patřilo pod správu Britů. Tento rok uzavřeli s Nizozemci výměnný obchod. Dali Nizozemcům Surinam, a naopak Britové získali dnešní New York. Následně se do nové kolonie začali dovážet otroci z Afriky, kteří pracovali na vznikajících plantážích. Některým otrokům se povedlo utéct a začalo se jim říkat Maroni. Byly s nimi uzavřeny mírové dohody, které Maronům daly suverénní status, obchodní právo na jejich vnitrozemských územích a samostatnost (Chin – Menke, 2023).

Po zrušení otroctví v roce 1863 sem Nizozemci začali dovážet námezdní síly z Indie, Číny a Jávy, čímž ještě více stoupla etnická rozmanitost obyvatel (Chin – Menke, 2023). Během druhé světové války bylo pevninské Nizozemí obsazeno Německem. V Surinamu proběhlo zatýkání kolaborantů s nacisty, kteří byli zavíráni do surinamského internačního tábora. S válkou přišla obrovská vlna solidarity k židovským obyvatelům, kdy se Surinamci modlili za jejich zdraví a za uznání azylu, který byl Židům v jejich zemi nabízen. Proti byl někdejší guvernér Johannes Kielstra, který schválil azyl jenom těm Židům, kteří pocházeli z Nizozemí. Po vstupu USA do války požádali surinamští diplomati o to, aby Surinam americká armáda z bezpečnostního hlediska obsadila. Po válce se armáda stáhla a moci se opět chopily nizozemská úřady. Roku 1954 získal Surinam statut zámořské autonomie a následně v roce 1975 byla vyhlášena nezávislost

Surinamské republiky. Po vyhlášení nastaly etnické nepokoje, byla svržena civilní vláda a moci se chopila armáda. Do země bylo zastaveno posílání humanitární pomoci, hospodářství zkolabovalo a započal ozbrojený boj za ovládnutí země. V roce 1988 přešla moc do rukou civilistů a vláda uzavřela mír s rebely. V roce 1990 se země stabilizovala, začala se rozvíjet, ale ekonomika je stále závislá na pomoci Nizozemska (BBC, 2023b).

5.2.2. Commonwealth

O připojení do Commonwealthu Surinam vyjádřil zájem v roce 2012. Oficiálně přihláška nebyla podána. Zájem byl vyjádřen během schůzky mezi surinamským ambasadorem Harveyem Naarendorpem a britským ministrem zahraničím pro záležitosti Commonwealthu Lordem Howellem. Lord Howell vyjádřil své nadšení ze surinamského plánu, stát se dalším členem Společenství. Členství v Commonwealthu by Surinamu pomohlo v ekonomickém hledisku a nejvíce v energetickém sektoru. Britská energetická společnost v době projevení zájmu o vstup prozkoumávala ropu, která se nachází na surinamském pobřeží. Lord Howell vyjádřil zájem o ropu a energetický sektor a možnou britskou pomoc v jeho vývoji. Naarendorp slíbil spolupráci ze strany Surinamu (Stabroek News, 2012).

Díky své historii, splňuje podmínku mít historickou návaznost na jednu ze zemí Commonwealthu. Surinam byl kolonií Velké Británie v 17. století. Musí ještě splňovat ostatní podmínky a principy Společenství jako demokracie, lidská práva, právní stát, svoboda slova a volný obchod. Některé podmínky splňuje, ale s ostatními jim Velká Británie slíbila pomoc a také vedení při cestě ke členství (Stabroek News, 2012).

5.3 Burundi

Burundi, celým názvem Burundská republika, je vnitrozemní stát ve střední Africe, který se nachází u jezera Tanganika. Jedná se o jeden z menších států v Africe. Hlavní město se nazývá Gitega a v zemi žije 12,5 milionů obyvatel.

Rozloha státu je 27 830 km². Burundi je prezidentská republika a hlava státu se jmenuje Évariste Ndayishimiye (BBC, 2023c).

5.3.1 Historie

Díky své vnitrozemní poloze nepronikly na území dnešní Burundi žádné evropské mocnosti až do roku 1858, kdy zemi objevili britští badatelé. Během let 1880–1890 území kolonizovali Němci a území bylo přičleněno k Německé východní Africe společně s Rwandou. Během první světové války bylo území obou států ovládnuto belgickými vojsky a s pomocí Britů ustanovili společné území Ruanda-Urundi. V roce 1923 se království Ruanda-Urundi stává mandátním územím Společnosti národů pod správou Belgie. Belgičané v roce 1925 nastavili systém nepřímé vlády zvýhodňující kmen Tutsi a institucionalizovali etnický původ jako jedno z kritérií identifikace v administrativním záležitostech. Toto započalo štěpení mezi etnickými skupinami v zemi (Eggers – Lemarchand, 2023).

V roce 1962 získává Burundi nezávislost a stává se konstituční monarchií v čele s králem Mwami Mwambutsou IV. V novém království ale vládla nestabilita mezi kmeny, která vyústila v několik státních převratů vedených militantními Tutsii. Jako reakce na převraty se uskutečnily povstání Hutuů a následovaly masakry obyvatel. V roce 1966 byl král vystřídán svým synem Ntaré V., který byl hned na to sesazen vojenským převratem vedeným Tutsiem Michelem Micomberou. V roce 1972 byl král zavražděn a následovaly etnické masakry obyvatel. V roce 1976 se moci chopil Jean-Baptiste Bagaza, který nastavil vojenský režim dominovaný Tutsii. Přesto přispěl zemi prosazením pozemkové reformy, reformy volebního systému a národním usmířením. V roce 1987 byl Bagaza svržen majorem Pierrem Bayoyou. Během následujících let proběhly krvavé střety mezi oběma kmeny (BBC, 2023c). V roce 1991 Bayoyoua schválil novou ústavu, která zajišťovala mnohostrannou a neetnickou vládu a parlament. V Burundi následně proběhla občanská válka mezi lety 1993–2005, při které zahynuly statisíce domorodců z obou kmenů. Podepsání mírové dohody nezastavilo nenávist mezi kmeny a vojenskými skupinami. V roce 2008 byl zaslán

dopis generálnímu tajemníkovi OSN. Uvedený dopis obsahoval žádost o politickou a bezpečnostní ochranu kvůli stále narůstajícím etnickým problémům (Eggers – Lemarchand, 2023).

5.3.2 Commonwealth

Zájem o to se připojit do Společenství vyjádřilo Burundi již v roce 2012. Ten rok se prezident sešel s předsedou obchodní komory Commonwealthu, což jen utvrdilo touhu stát se členem. Oficiálně přihlášku podala v roce 2013. Existuje více důvodů pro tento krok. První je, že Burundi ve svém regionu jako jediný stát není v anglofonním Společenství. Druhý je ekonomické hledisko, které přímo navazuje na první důvod. Commonwealth sice má určitý rozpočet pro pomoc státům v odvětvích rozvoje demokracie, ekonomiky a lidských práv, ale tento rozpočet není velký. Proto Burundi doufá, že naváže ekonomické vztahy s nějakými velkými státy jako je Kanada, Austrálie či Velká Británie (Finnan, 2012).

V roce 2005 se připojil sousední stát Rwanda, se kterou má společnou historii, tudíž splňuje hlavní podmínku mít společnou historii s jednou ze členských zemí. Bohužel, ostatní podmínky, které se týkají lidských práv, demokracie či svobody slova zde nejsou zcela dodržovány. Ale pro vstup musí Burundi ukázat to, že se plně snaží tyto podmínky zlepšit a dodržovat. Do té doby bude mít jen podanou přihlášku a přijata bude, až se podmínky zlepší. Burundi podporu v Commonwealthu má, ale chybí jí dodržení podmínek pro vstup (Finnan, 2012).

5.4 Zimbabwe

Zimbabwe, plným názvem Zimbabwská republika, je vnitrozemský stát v jihovýchodní Africe. Hlavní město se nazývá Harare a země se rozkládá na 390 tisíc km². Počet obyvatel čítá 15 milionů. Státní zřízení je prezidentská republika a prezident se jmenuje Emmerson Mnangagwa (BBC, 2023d).

5.4.1 Historie

Jako první se na území Zimbabwe dostali Portugalci, poté Němci, ale území nakonec získala Velká Británie v roce 1889 pod správou Britské jihoafrické společnosti. Nastala povstání Matabelů a Mašanů, která byla potlačena. Následně v roce 1895 vznikl celek Rhodesie (Sanger – Bradley – Ingham, 2023). V roce 1923 skončila platnost smlouvy pro BJS. Díky referendu na území byla vytvořena Jižní Rhodesie v rukou bílé menšiny, ale stále to byla kolonie Velké Británie. V roce 1930 byl schválen zákon o rozdělení půdy, který omezoval přístup černošského obyvatelstva k vlastnění půdy. Během 30. – 60. let začal růst odpor černochoů proti koloniální nadvládě. Na odpor vznikly dvě nacionalistické skupiny Zimbabwe African People's Union (ZAPU) a Zimbabwe African National Union (ZANU). V roce 1953 Británie vytvořila Středoafričskou federaci, kterou vytvořila Jižní Rhodesie (Zimbabwe), Severní Rhodesie (Zambie) a Nyasaland (Malawi). Federace se rozpadla v roce 1963, protože Zambie a Malawi získaly nezávislost. Premiér Ian Smith jednostranně vyhlásil nezávislost pod vládou bílé menšiny, což vedlo k mezinárodní izolaci (BBC, 2023d).

Proti tomu se vymezily i ZANU a ZAPU a vedly partizánskou válku proti bělošské nadvládě. V roce 1978 premiér Smith podlehl tlaku a začal vyjednávat o smíru, který nevyšel. Proto byla v roce 1979 polovina poslaneckých mandátů předána kolaborujícím africkým vůdcům, byl zvolen černošský premiér a země dostala název Zimbabwe-Rhodesie. Toto řešení ale nenašlo podporu jak u Velké Británie, tak u obyvatel. Proto byla ten samý rok zprostředkovaná všestranná jednání Brity, která vedla k mírové dohodě a nové ústavě zaručující práva menšin. Nakonec se Zimbabwe dočkala nezávislosti v Londýně roku 1980 a vůdce ZANU Robert Mugabe se stal premiérem (BBC, 2023d). Nastaly mezi politickými stranami vnitropolitické problémy, která vyvrcholily v násilí a úmrtí obyvatel. Podepsali dohodu o jednotě a vytvoření jedné a společné strany ZANU-PF. V roce 1999 se probíhající ekonomická krize zhoršila kvůli zapojení Zimbabwe do občanské války probíhající v Kongu (Sanger – Bradley – Ingham, 2023).

Po roce 2000 byla odebrána půda bílým farmářům a dána černošským obyvatelům. V roce 2002 byl vyhlášen stav katastrofy, protože v Zimbabwe nastal nedostatek potravin a zemi ohrožoval hladomor. V roce 2008 vůdce opozice Morgan Tsvangirai porazil Mugabeho v prezidentských volbách, ale potom co jeho příznivci byli cílem násilí, byl nucen odstoupit v druhém kole voleb. V roce 2017 odstupuje Mugabe z postu po 37 letech u moci a jeho nástupcem se stává Emmerson Mnangagwa (BBC, 2023d).

5.4.2 Commonwealth

Zimbabwe je zvláštní případ mezi těmito pěti státy, protože podává přihlášku k znovu připojení se do Commonwealthu, poté co organizaci opustilo v roce 2003. Důvod, proč ze Společenství odstoupilo je nesouhlas se sankcemi, které byly na Zimbabwe uvaleny a následné pozastavení jejich členství, z důvodu nedodržování základních principů a pravidel dané Hararskou deklarací. První sankce přišla v roce 2002 na 12 měsíců kvůli porušování lidských práv, násilí proti opozici, manipulování voleb a podkopávání zimbabwské ekonomiky ze strany prezidenta Roberta Mugabeho a jeho vlády. O rok později ale byla sankce prodloužena tentokrát na dobu neurčitou. To se nelíbilo prezidentovi, který se proti tomuto rozhodnutí velice negativně postavil (White, 2003). V listopadu 2003 ministr zahraničních věcí Zimbabwe přednesl prohlášení, ve kterém informoval parlament o rozhodnutí odchodu z organizace. Následně byl zaslán oficiální dopis Sekretariátu Commonwealthu v prosinci 2003, ve kterém Zimbabwe oficiálně ukončilo své členství v Commonwealthu (News Agencies, 2003).

V roce 2018 po nástupu současného prezidenta byla zaslána přihláška pro přijetí do Sekretariátu. Přihláška byla přijata s nadšením, ale bylo Zimbabwe připomenuto, že pro znovupřijetí musí splňovat podmínky, kvůli kterým na ně byly uvaleny sankce. Jedná se o lidská práva, svobodu projevu a demokracii. O přihlášce se v Zimbabwe mluvilo již dříve, ale bývalý prezident Mugabe označoval Commonwealth za zlo a jelikož je země prezidentská republika, měl poslední slovo (Commonwealth, 2018).

5.5 Somaliland

Somaliland, celým názvem Republika Somaliland, je de facto nezávislý, ale neuznaný stát neboli kvazistát, na území severního Somálska v Africkém rohu. Hlavním městem je Hargeisa a tento stát se rozkládá na 177 tisících km². Počet obyvatel je 5,7 milionu. Státní zřízení je prezidentská republika a nynější prezident se jmenuje Muse Bihi Abdi (BBC, 2023e).

5.5.1 Historie

Toto území ovládala Osmanská říše, poté bylo spravováno dědičnými vládci a následně na konci 19. století převzal správu Egypt. První evropská mocnost v tomto regionu byla Velká Británie, která po okupaci samotného Egypta převzala moc i nad Somalilandem. Roku 1884 se Somaliland oficiálně stal britským protektorátem, který zahrnoval ještě území Maakhiru a Puntlandu (Government of Somaliland, 2021). Během druhé světové války byl na rok pod kontrolou Itálie, ale následně byl opět dobyt Brity. V červnu 1960 získal Somaliland nezávislost na Velké Británii a stal se samostatným státem. Italské Somálsko získalo nezávislost o čtyři dny později. Prvního července 1960 se obě entity spojily do jednoho suverénního státu, tedy do Somálské republiky (BBC, 2023e).

Jako administrativní jednotka Somaliland byl rozpuštěn po sloučení Somálské republiky, jeho území bylo rozděleno nebo včleněno do různých provincií. Během režimu Siada Barreho, který se dostal k moci díky převratu v roce 1969 území Somalilandu trpělo represemi. Jeho režim zastavil cestu Somálska k demokracii. Barreho režim nepřežil následující tři letou brutální válku a díky jeho pádu vznikla Druhá republika Somaliland. Po kolapsu ústřední vlády v Somálsku se vedení Somalilandu rozhodlo vystoupit z unie a roku 1991 byla vyhlášena Republika Somaliland, jako nástupce krátce trvajících států Somaliland. Vyhlášení nezávislosti však nenašlo pochopení a podporu žádného státu a nově vzniklá země nebyla nikým uznána. Prvním prezidentem se stal Abdirahman Ahmed Ali Tuur a jako jeho nástupce se stal Muhammad Haji Ibrahim Egal. Ten

byl zvolen prezidentem Velkou radou národního usmíření v roce 1993 (BBC, 2023e). Rada trvala 4 měsíce a díky ní se zlepšily bezpečnostní otázky, které vedly k celkové stabilizaci státu. Egal byl zvolen i v roce 1997 a setrval v této pozici až do své smrti roku 2002. V roce 2003 byl ve svobodných volbách zvolen do čela státu dřívější viceprezident Daahir Riyaale Kaahin. V roce 2010 se konaly třikrát odložené volby a vyhrál v nich opoziční kandidát Ahmed M. Mahamoud Silanyo (Government of Somaliland, 2021).

5.5.2 Commonwealth

Příhlášku do Společenství Somaliland podal v roce 2009. Kvůli tomu, že nemá vnější suverenitu a není mezinárodně uznaný, dostal jen status pozorovatelského státu. Somaliland splňuje podmínku historické návaznosti na jeden ze členských států Commonwealthu, protože území, na kterém se nachází, před tím byl protektorát Somalilandu Velké Británie. I přes to, že mezinárodně není uznaný jako stát, vnitřně funguje lépe než jiné státy v Africe. Podmínky demokracie, právního státu a lidských práv Somaliland splňuje do jisté míry, ale lépe než například Burundi (Shire, 2018).

6. DALŠÍ MOŽNÍ ČLENOVÉ⁷

Existuje několik států, které splňují nejzákladnější podmínku pro vstup. Jedná se o historickou návaznost na jeden ze členských států. Některé z nich zvažují podání přihlášky do této organizace, ale žádný stát ji oficiálně nepodal. U některých se jedná o logický a praktický vstup do organizace, ze kterého mohou jenom profitovat. Mezi tyto země se řadí například státy Perského zálivu, Palestina, Izrael a Nepál.

Státy Perského zálivu bývaly kolonie Velké Británie, ale žádný z nich není součástí Commonwealthu. Jedná se o státy Kuvajt, Bahrajn, Omán, Katar a Spojené arabské emiráty. Díky společné historii zde přetrvaly politické a ekonomické návaznosti mezi nimi. Velká Británie má vojenské základny v Perském zálivu, několik britských společností se nachází v jednotlivých státech a celkově mají mezi sebou z ekonomického hlediska dobrý vztah. Vstupem do Commonwealthu by mohly rozšířit své stále více rostoucí ambice v odvětví vývozu ropy, ekonomického růstu a rozšíření diplomatických vztahů se státy, které jsou v Commonwealthu jako je Kanada, Austrálie či Indie (Belgabi, 2018).

Území, na kterém se nachází dnešní Izrael a Palestina, bylo pod správou Velké Británie jako mandátní území po první světové válce. Tudíž splňují hlavní podmínku pro vstup. U obou států se o Commonwealthu diskutuje již dlouhodobě. Ale u Izraele se o vstupu jen mluví a reálně to nezvažují, naopak Palestina opravdu vstoupit chce. Palestina zvažuje vstup od roku 1997 (Cockburn, 1997). Pro ni by vstup znamenal její potvrzení jako suverénního státu, protože její vnější suverenitu uznává 138 států, kvůli stále probíhajícímu konfliktu o území s Izraelem. Izrael oficiálně nic nepotvrdil ani nevyvrátil, když média v roce 2007 oznámila, že se chce připojit do Commonwealthu. Jen oznámil, že to není v nejbližší době v plánu. Vstup pro Izrael by znamenal přístup k několika vyspělým zemím, se kterými by mohl obchodovat, navazovat ekonomické vztahy v odvětví elektrotechniky a sblížení se se státy Commonwealthu. Kvůli problému o území s Palestinou, Izrael

⁷ Příloha č. 3 – mapa možných členů

nemá nejlepší pověst ve světě a připojením a pomalým navazováním obchodních a politických vztahů, by se mohla zlepšit (Teller, 2018).

Nepál nikdy nebyl kolonizován, ale před 200 lety zde byl vytvořen protektorát pod vládou Britského impéria. Díky tomu mají historickou návaznost na Velkou Británii. V roce 2016 byl představen soupis výhod bývalým ministrem financí. Řekl, že není třeba být bývalou kolonií, aby se Nepál stal členem Commonwealthu. První zmínky o možném vstupu začaly kolovat už v 90. letech minulého století. Výhody vstupu by podle bývalého ministra byly osvojení si základních principů Commonwealthu jako je demokracie, lidská práva, právní stát a rozšíření si diplomatických vztahů s ostatními státy (Himalayan News Service, 2016).

7. ZÁVĚR

Přes to, že Commonwealth of Nations byl ze začátku organizace, která slučovala bývalé kolonie a dominia Velké Británie, dnes už tomu tak není. V průběhu existence organizace pravidla přijetí byla změněna několikrát. Poprvé při začátku dekolonizace v roce 1947, kdy se Indie stala republikou. Pravidlo bylo, že součástí Společenství jsou jen země, které v čele mají britského panovníka. V tomto roce se pravidlo změnilo na to, že stát může být i republika, ale jako hlavu Commonwealthu musí respektovat britského panovníka. V roce 1971 vyšla Singapurská deklarace, která nastavila nové principy Společenství, které členské státy musí respektovat. Jednalo se o principy jako jsou lidská práva, demokracie, právní stát, rozvoj ekonomiky a obchodu. V roce 1991 byla sepsána Hararská deklarace, která potvrzovala pravidla nastavena tou Singapurskou. Jelikož tyto sepsané ideály nebylo možné, jakkoliv vynucovat, byl vytvořen Millbrookský akční program. V programu byly nastaveny sankce, které na členské státy budou uvaleny, když nebudou dodržovat nastavená pravidla. Jednalo se o dvě sankce, více viz kapitola 3.1.3. Dále díky programu se na stát mohou uvalit ekonomické sankce či embarga. Společně s těmito sankcemi byla vytvořena Ministerská akční skupina. Ta je zodpovědná za dodržování principů a řešení případného porušení, kdy jejich nálezy musí předat Generálnímu tajemníkovi Sekretariátu. V roce 1997 byla sepsána Edinburská deklarace, která vytvořila novou podmínku pro vstup. Ta zněla, že do Společenství mohou být přijaty státy, které mají jakoukoliv historickou či politickou spojitost s jakýmkoliv členem organizace. Další pravidla byla, že země musí být suverénní, respektovat Alžbětu II. jako hlavu organizace, řídit se Hararskými principy a přijmout angličtinu jako hlavní jazyk komunikace uvnitř Společenství. Kampala Communiqué je poslední deklarace, která upravila proces přijímání. V roce 2007 se na zasedání v Kampale potvrdily principy z Harare a ostatní požadavky pro vstup až na první bod, tedy historickou návaznost. Bod historické návaznosti byl oslabena a do klauzule se přidala podmínka, která říkala, že nový člen může mít jen podstatný vztah s Commonwealthu nebo s konkrétní skupinou jeho členů. Dále byla přidána

podmínka, že každý žadatel se bude posuzovat samostatně na základě výjimky mimořádných okolností. Díky tomu do organizace vstoupily Rwanda, Togo a Gabon. Deklarace a změny pravidel přicházely jako reakce na situace, ve kterých se Commonwealth naskytl.

Proces začíná vyjádřením zájmu o připojení se do Commonwealthu. Země musí přijmout a podřídit se principům a prioritám, které jsou v Commonwealthu nastaveny. Jedná se o to, že země se musí zavázat k demokracii, demokratickým hodnotám, svobodným volbám, ochraně lidských práv, svobody projevu a rovnosti ve všech otázkách. Následně země musí přijmout normy Commonwealthu, což je uznání Charlese III. jako Hlavu Commonwealthu a přijetí angličtiny jako jazyka pro komunikaci na půdě organizace a mezi členskými státy. Pokud splňují předešlé podmínky, může země přednést oficiální projev o zájmu vstupu. Poté následuje neformální hodnocení ze strany Generálního tajemníka, který následně své hodnocení projedná s členskými státy. Následuje výzva ze strany Sekretariátu k podání formální žádosti o přijetí, která musí obsahovat důkazy o fungování demokracie a podporu ze strany obyvatel pro vstup. Přihlášku musí schválit na Summitu předsedů vlád členských zemí. Když je schválena, stává se země oficiálním členem.

Commonwealth přijímá další členy, jen pokud splní jejich principy. Důvod, proč je přijímá, je že tím nutí ty státy k zlepšení situace uvnitř jejich země v oblasti lidských práv, demokracie či právního. Zlepšuje tím životy obyvatel v zemi a celkově šíří hodnoty, které jsou velice cenné a každý stát by se jimi měl řídit.

Mezi oficiální výhody vstupu pro země patří ekonomické výhody, kdy dostávají finanční podporu od Commonwealthu a možnost na jeho půdě uzavírat obchodní dohody se členskými státy. Další je politické hledisko, kdy díky vstupu do organizace, která si zakládá na lidských právech a demokracii, získávají lepší pověst ve světě. Také díky Commonwealthu mohou hledat pomoc s prosazením jejich agendy či problému od větších mezinárodních aktérů jako je Kanada na půdě OSN. Oficiálně dnes o členství žádá a přemýšlí pět zemí. Jedná se o Burundi, Jižní Súdán, Surinam, Somaliland a Zimbabwe. U všech států hlavní motiv pro vstup je

ekonomické hledisko. Jedná o ekonomické vazby mezi členy Commonwealthu, které mezi sebou díky organizaci navazují. Pomáhají si tak mezi sebou a tyto státy si myslí, že vstup jim umožní navázat dobré obchodní vztahy mezi ostatními členy. Další důvody jsou z politického hlediska. Jedná se o to, že Burundi a Zimbabwe se nacházejí v obklopení členy Commonwealthu v Africe. Surinam by přestal být tolik závislý na Nizozemsku. Jižní Súdán by vstoupil do významné mezinárodní organizace. Somaliland by získal vnější suverenitu a uznání od 56 států, mezi které patří i významní mezinárodní hráči jako jsou Velká Británie, Kanada či Austrálie.

Podle mého názoru Commonwealth je organizace, která sice představuje ideály, podle kterých kdyby se žilo, svět by byl dokonalý a bez problémů, ale ve skutečnosti tomu tak není. Je to organizace, která má takové „pozlátko“ kolem sebe. Tím myslím, že předtím to bylo Britské impérium a přetvořilo se bez problému a krveprolití do Commonwealthu, kde kolonialista a jeho bývalé kolonie spolupracují bez problémů. Na venek je to perfektní organizace, která zastává ideály jako jsou lidská práva, demokracie, právní stát, volný obchod a svoboda slova. Společnost, která podporuje rozvoj ekonomiky a demokracie ve svých členských zemích, ale nepodporuje je dostatečně, z důvodu málo financí. Když náhodou nějaký stát poruší ideály organizace, tak záleží na případu a podle toho to organizace a Sekretariát řeší, či dělají, že to nevidí.

Státy, které se rozhodly podat přihlášku mají své místo v organizaci. Ale záleží na tom, zda dodrží podmínky přijetí. Myslím si, pokud se zlepší v oblasti lidskoprávní agendy a právního státu, Burundi a Zimbabwe mají velkou šanci na vstup. Zimbabwe již členem bylo a členské státy jsou potěšeni, že se chce opět přidat. Ale nejdříve si musí vyřešit problémy, kvůli kterým na ně byla uvalena druhá sankce. Jedná se o lidská práva, právní stát a svobodu slova a tyto problémy v zemi přetrvávají. U Jižního Súdánu šance na vstup jsou z mého pohledu velice nízké. Stát patří mezi nejnestabilnější na světě, lidská práva, demokracie a právní stát zde nefungují. Zde je potřeba alespoň pár desítek let, aby se situace stabilizovala a zlepšila a dosáhla by takové úrovně, kdy by země mohla být přijata do Commonwealthu. U Surinamu je to podle mého jen otázka času, kdy bude přijat

do Společenství, ale nejdříve musí oficiálně podat přihlášku. Má podle mě největší šanci na to být přijatý. Somaliland nezíská členství, dokud nebude mít mezinárodní uznání a vnější suverenitu. Nevypadá to, že ji v nejbližší době získá. Zde Somaliland hraje dlouhou hru, kdy možná nikdy nebude přijat z důvodu toho, že se jedná pouze o kvazistát neboli nestátní jednotku.

8. ZDROJE

BBC (2022). *Why ex-French colonies are joining the Commonwealth* (<https://www.bbc.com/news/world-africa-61967842>, 18. 3. 2023).

BBC (2023a). *South Sudan country profile* (<https://www.bbc.com/news/world-africa-14069082>, 12. 4. 2023).

BBC (2023b). *Suriname country profile* (<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-19997673>, 12. 4. 2023).

BBC (2023c). *Burundi country profile* (<https://www.bbc.com/news/world-africa-13085064>, 12. 4. 2023).

BBC (2023d). *Zimbabwe country profile* (<https://www.bbc.com/news/world-africa-14113249>, 12. 4. 2023).

BBC (2023e). *Somaliland profile* (<https://www.bbc.com/news/world-africa-14115069>, 12. 4. 2023).

Belgabi, Zaid M. (2018). *The Gulf states and the Commonwealth* (<https://www.arabnews.com/node/1399056>, 12. 4. 2023).

Borger, Julian (2010). *Commonwealth has abandoned human rights commitment – leaked memo* (<https://www.theguardian.com/law/2010/oct/08/commonwealth-human-rights-leaked-document>, 12. 4. 2023).

Cockburn, Patrick (1997). *Palestine looks at membership of Commonwealth* (<https://www.independent.co.uk/news/world/palestine-looks-at-membership-of-commonwealth-1279417.html>, 12. 4. 2023).

Collins, Tom (2022). *Gabon and Togo Commonwealth entry is latest dent to French influence* (<https://www.aljazeera.com/features/2022/7/12/gabon-togo-join-commonwealth-in-latest-dent-to-french-influence>, 18. 3. 2023).

Commonwealth (1971). *The Declaration of Commonwealth Principles* (<https://thecommonwealth.org/declaration-commonwealth-principles-1971>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (1991). *Harare Declaration* (<https://thecommonwealth.org/harare-declaration-1991>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (1995). *Millbrook Commonwealth Action Programme on the Harare Declaration* (<https://thecommonwealth.org/millbrook-commonwealth-action-programme-harare-declaration-1995>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (1997). *Edinburgh Economic Declaration* (<https://thecommonwealth.org/edinburgh-economic-declaration-1997>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (2007). *Kampala Declaration on Transforming societies to Achieve Political, Economic and Human Development* (<https://thecommonwealth.org/kampala-declaration-transforming-societies-achieve-political-economic-and-human-development-2007>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (2011). *Leaders welcome South Sudan interest to joint the Commonwealth* (<https://thecommonwealth.org/news/leaders-welcome-south-sudan-interest-join-commonwealth>, 12. 4. 2023).

Commonwealth (2017). *Togo exploring application to joint the Commonwealth* (<https://thecommonwealth.org/news/togo-exploring-application-join-commonwealth>, 18. 3. 2023).

Commonwealth (2018). *Zimbabwe begins process to re-join Commonwealth; observers invited to July elections* (<https://thecommonwealth.org/news/zimbabwe-begins-process-re-join-commonwealth-observers-invited-july-elections>, 12. 4. 2023).

Commonwealth (2022). *Op-Ed: Gabon and Togo joint he Commonwealth family* (<https://thecommonwealth.org/news/op-ed-gabon-and-togo-join-commonwealth-family>, 18. 3. 2023).

Commonwealth (2023a). *Our History* (<https://thecommonwealth.org/history>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (2023b). *Joining the Commonwealth* (<https://thecommonwealth.org/about/joining>, 2. 3. 2023).

Commonwealth (2023c). About us (<https://thecommonwealth.org/about-us>, 2. 3. 2023).

Dehghan, Saeed Kamali (2013). *Human rights ... and wrongs in the Commonwealth* (<https://www.theguardian.com/law/2013/oct/08/human-rights-concerns-the-commonwealth>, 12. 4. 2023).

Eggers, Ellen Kahan – Lemarchand, René (2023). *Burundi* (<https://www.britannica.com/place/Burundi>, 12. 4. 2023).

Ferguson, Niall (2007). *Britské impérium: cesta k modernímu světu*. (Praha: Nakladatelství Prostor).

Finnan, Daniel (2012). *Why Burundi wants to be a member of the Commonwealth* (<https://www.rfi.fr/en/africa/20121005-why-burundi-wants-be-member-commonwealth>, 12. 4. 2023).

Government of Somaliland (2021). *Country profile of republic of Somaliland* (<https://web.archive.org/web/20211223070327/https://gollisuniversity.org/wp-content/uploads/2021/06/Country-GUIDE-March-2021.pdf>, 12. 4. 2023.)

Himalayan News Service (2016). *Nepal urged to join Commonwealth* (<https://thehimalayantimes.com/kathmandu/nepal-urged-to-join-commonwealth>, 12. 4. 2023).

Chin, Henk E. – Menke, Jack K. (2023). *Suriname* (<https://www.britannica.com/place/Suriname>, 12. 4. 2023).

Judd, Denis (1999). *Vzestup a pád Britského impéria*. (Praha, BB Art).

McKeever, Amy (2022). *How the Commonwealth arose from a crumbling British Empire* (<https://www.nationalgeographic.com/history/article/how-the-commonwealth-of-nations-arose-from-a-crumbling-british-empire>, 14. 2. 2023).

Murphy, Philip (2021). *The Commonwealth: rediscovering its radical voice could make it relevant again* (<https://theconversation.com/the-commonwealth->

rediscovering-its-radical-voice-could-make-it-relevant-again-156398, 18. 3. 2023).

Nations Online (2023). *Togo* (<https://www.nationsonline.org/oneworld/togo.htm>, 18. 3. 2023).

News Agencies (2003). *Zimbabwe quits Commonwealth* (<https://www.aljazeera.com/news/2003/12/7/zimbabwe-quits-commonwealth>, 12. 4. 2023).

News Agencies (2011). *South Sudan wants to join Commonwealth* (<https://www.aljazeera.com/news/2011/10/29/south-sudan-wants-to-join-commonwealth>, 12. 4. 2023).

New World Encyclopedia (2017). *Gabon* (<https://www.newworldencyclopedia.org/entry/Gabon>, 18. 3. 2023).

Republic of Togo (2022). *Togo joins the Commonwealth family* (<https://www.republicoftogo.com/toutes-les-rubriques/commonwealth/togo-joins-the-commonwealth-family?fbclid=IwAR2ab-j0bbdE8pVb1QQ8JwKW7iHMdfsF79GsDmqofcj2vEOJ9ZB1bZrTm9w>, 18. 3. 2022).

Sanger, Clyde William – Bradley, Kenneth – Ingham, Kenneth (2023). *Zimbabwe* (<https://www.britannica.com/place/Zimbabwe>, 12. 4. 2023).

Shire, Saad Ali (2018). *Somaliland: Why we should be at the Commonwealth summit* (<https://africanarguments.org/2018/04/somaliland-we-should-be-at-the-commonwealth-summit-chogm/>, 12. 4. 2023).

Sikainga, Ahmad Alawad – Collins, Robert O. – el Din Sabr, Mohy (2023). *South Sudan* (<https://www.britannica.com/place/South-Sudan>, 12. 4. 2023).

Sudan Tribune (2014). *South Sudan's Commonwealth membership bid at heads of state level* (<https://sudantribune.com/article48843/>, 12. 4. 2023).

Srinivasan, Krishnan (2008). *The Rise, Decline and Future of the British Commonwealth* (Hampshire: PALGRAVE MACMILLAN).

Stabroek News (2012). *Suriname eying membership of Commonwealth* (<https://www.stabroeknews.com/2012/06/14/news/regional/suriname-eying-membership-of-commonwealth-2/>, 12. 4. 2023).

Šanc, David – Ženíšek, Marek a kol. (2008). *Commonwealth: z perspektivy politické vědy*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).

Šanc, David – Ženíšek, Marek a kol. (2007). *Commonwealth: politické systémy*. (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk).

Tasamba, James (2022). *Gabon, Togo join Commonwealth association* (<https://www.aa.com.tr/en/africa/gabon-togo-join-commonwealth-association/2622736>, 18. 3. 2023).

Teller, Neville (2018). *The Commonwealth – is there a place for Israel?* (<https://www.jpost.com/jerusalem-report/the-commonwealth-is-there-a-place-for-israel-562438>, 12. 4. 2023).

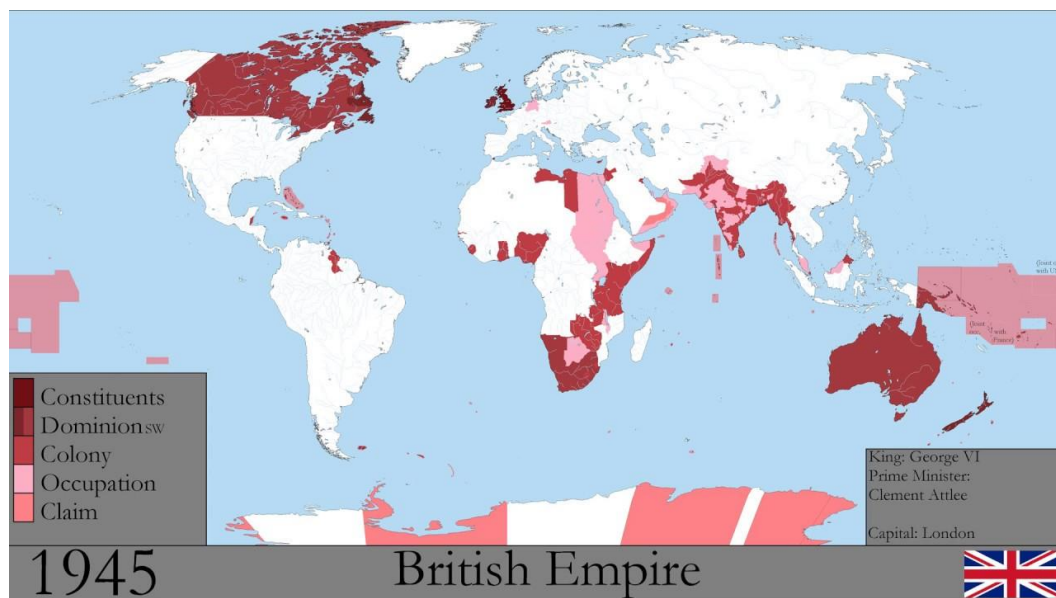
White, Michael (2003). *Mugabe quits Commonwealth* (<https://www.theguardian.com/world/2003/dec/08/zimbabwe.politics>, 12. 4. 2023).

9. RESUMÉ

The name of my work is Commonwealth and new possible members. At the beginning I describe the history from the first mentions of the Commonwealth in the British Empire. I write about the creation of the Commonwealth, decolonization, and the addition of new members. These new members were newly created republics or kingdoms that were formerly colonies under British administration. I am also writing about important documents, declarations, that influenced the criteria for admitting new members to the Commonwealth. I am writing about the actual process of admission to the Commonwealth and the benefits and reality of the organization. There are five states that have already officially applied for membership - Burundi, South Sudan, Suriname, Somaliland and Zimbabwe. I summarized their history, wrote down their application date and which conditions they already meet and which conditions they do not. Furthermore, there are countries that meet the main condition for admission, having a common history with one of the member states, and are in talks about possible entry into the organization.

10. PŘÍLOHY

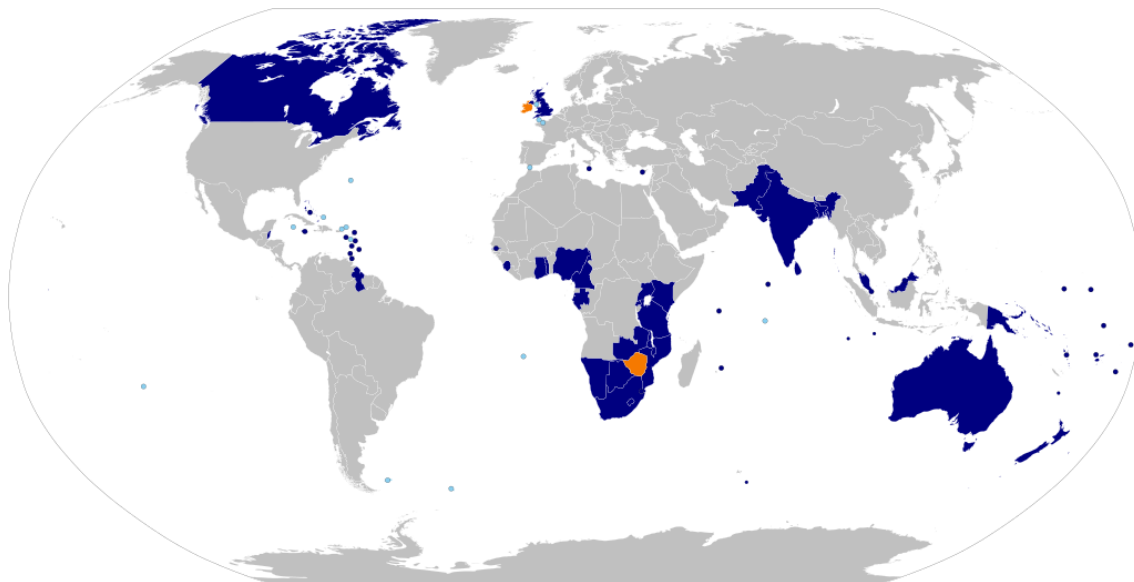
Příloha č. 1 – mapa Britského impéria 1945

Zdroj:

Dojenja, Frisco (2017). *History of the British Empire: 1707-2017*
(<https://www.youtube.com/watch?v=2Fmkoq4hB6A>, 23. 4. 2023).

Příloha č. 2 – mapa Commonwealthu

Zdroj:

Wikipedie (2023). *Commonwealth of Nations*
(https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Commonwealth_of_Nations.svg, 23. 4. 2023).

Příloha č. 3 – mapa možných členů

Zdroj:

Wikipedia (2010). *Blank map of World*
(<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/7d/BlankMap-World-v5.png/1200px-BlankMap-World-v5.png>, 25. 4. 2023).

Legenda a vyznačení dopraveno mnou